

Досвід використання електронного тренажера з адміністративно-юрисдикційної діяльності, як педагогічного інструменту підвищення рівня правової компетентності військовослужбовців прикордонного відомства України

І. В. Перегняк

Ізмаїльський державний гуманітарний університет
Corresponding author. E-mail: piv_84@ukr.net

Paper received 26.09.21; Accepted for publication 15.10.21.

<https://doi.org/10.31174/SEND-PP2021-259IX101-07>

Анотація. У статті розглядається вплив ІКТ, а саме електронного тренажера з адміністративно-юрисдикційної діяльності на формування правової компетентності військовослужбовців за контрактом прикордонного відомства України. Доведено позитивну динаміку її удосконалення. Проаналізовано види тренажерів, що застосовуються у навчанні. Розкрито побудову створеного електронного тренажера та принцип його роботи. Обґрунтовано необхідність запровадження даного педагогічного інструменту у навчальному процесі під час викладання курсу «Правова підготовка» у Навчальному центрі Морської охорони та Кінологічному навчальному центрі.

Ключові слова: *правова компетентність, електронний тренажер, військовослужбовці за контрактом, ІКТ, навчальні центри Державної прикордонної служби України, фахівці морського профілю, фахівці кінологічного профілю.*

Вступ. Удосконалення рівня правової компетентності військовослужбовців за контрактом є одним із пріоритетних завдань в рамках професійної підготовки курсантів навчальних центрів Державної прикордонної служби України. Всебічна інформатизація суспільства актуалізує впровадження нових підходів до традиційних методів навчання курсантів навчальних центрів прикордонного відомства України за допомогою сучасних інформаційно-комунікаційних технологій. Оскільки Державна прикордонна служба України (далі - ДПСУ) є правоохоронним органом спеціального призначення, то можемо виокремити один з основних профільних предметів у навчальних центрах - «Правова підготовка», що значно впливає на правову компетентність військовослужбовців. Враховуючи це, необхідним є розробка нових педагогічних інструментів як-от електронні тренажери.

Електронний тренажер, як інструмент, дає змогу достатньо повно моделювати діяльність прикордонника при здійсненні ним правоохоронної діяльності, чим формує в нього професійні навички та уміння.

Короткий огляд публікацій по темі.

Над формуванням професійних якостей фахівців різних галузей за допомогою електронних (навчальних) тренажерів працював ряд вітчизняних та зарубіжних вчених.

Вчені (Коваль Т.І., Сисоєва С.О., Сущенко Л.В.) виокремлюють серед усього різноманіття електронних засобів навчального призначення кілька груп за вирішуваними педагогічними завданнями: довідково-інформаційні, демонстраційно моделюючі, контролюючі, навчально-контролюючі [4, с. 23].

Науковець Каменева Т.М. зазначала, що електронні тренажери належать до групи навчально-контролюючих ЕЗОП, які призначені для передачі змісту навчання і формування знань, умінь і навичок [3, с. 30].

Науковці (Дьомін Л.С., Жуковський Ю.Г., Семенихін О.П.) стверджують, що ефективність тренажерної підготовки у більшості своїй залежить від рівня знань того, хто навчається, отриманих ним під час «дотре-

нажерного» етапу навчання, тобто на теоретичному етапі. У зв'язку із чим природним постає питання відносно найбільш ефективного засобу професійної підготовки (далі - ЗПП).

До найбільш поширених ЗПП, що застосовуються на етапі теоретичної підготовки, належать, зокрема, наступні технічні засоби:

кіно- та відеоустановки ;
діапроектори, епідіаскопи, кодоскопи;
магнітофони, радіоприймачі;
демонстраційні макети.

Технічні засоби навчання повинні представляти тому, хто навчається можливість безпосередньо самому:

«розгортати» структуру системи та її елементів;
вимірювати конфігурацію системи в залежності від запропонованої йому ситуації, що є характеристикою поточної зовнішньої обстановки чи технічного поточного стану елементів системи;

досліджувати взаємозв'язок точності вироблюваної інформації з конфігурацією системи (режим її функціонування), що сприяє глибокому та стійкому розумінню конструктивно-функціонально-імітаційного образу системи, що вивчається

оперативно отримувати інформацію не тільки о самому факті допущеної помилки, але й мати можливість самому уточнити в чому вона полягає її причина.

Очевидним є, що технічний засіб професійної підготовки, що відповідає цим вимогам, може бути реалізований лише на основі програмованого будування вивчаємого матеріалу [1].

Мета. Відповідно до вищевказаної теми дослідження встановити динаміку удосконалення правової компетентності у військовослужбовців за контрактом навчальних центрів Державної прикордонної служби України за умови впровадження тренажера з адміністративно-юрисдикційної діяльності.

Результати та їх обговорення. Враховуючи специфіку служби та навчання майбутніх фахівців морського та кінологічного профілів, яких готує Навча-

льний центр Морської охорони (місто Ізмаїл, Одеська обл.) та Кінологічний навчальний центр (місто Великі Мости, Львівська обл.), зауважуємо на тому, що вони є вузькопрофільними. Окрім загальних завдань служби, вони виконують суто профільні - дресирування, утримання собак або ж керування своїм завідуванням на кораблі (катері). Відповідно до законодавства України - ДПСУ є правоохоронним органом спеціального призначення, у зв'язку із чим усі військовослужбовці під час виконання завдань з охорони державного

кордону мають вміти кваліфікувати правопорушення, скласти протоколи про адміністративні правопорушення [2]. Тому так важливо підвищувати рівень правової компетентності вузькопрофільних спеціалістів відомства.

Для удосконалення рівня правової компетентності ми розробили електронний тренажер з адміністративно-юрисдикційної діяльності, як потужний інструмент ІКТ (рисунк 1)

Рис.1. Електронний тренажер з адміністративно-юрисдикційної діяльності

Він складається з інструкції та двох блоків – теоретичного та практичного. До теоретичного блоку – «I. Нормативно-правова база» входять три елементи навчання: законодавство, що належить до компетенції ДПСУ; положення НПА за порушення яких передбачена адміністративна відповідальність; прикордонне слідознавство. Алгоритм програми налаштований таким чином, що курсанти не зможуть перейти до наступного елементу теоретичного блоку доти, доки не перечитають попередній. У розділі 1. «Законодавство, що належить до компетенції ДПСУ» курсант вивчає закони України, постанови уряду, міжвідомчі та відомчі накази, що регулюють питання службової діяльності. Розділ 2 «Положення НПА за порушення яких передбачена адміністративна відповідальність» є логічним продовженням попереднього розділу, адже у ньому здійснено вибірку законодавства та безпосередньо пункти або статті НПА, що відповідають правопорушенням, зазначеним у Кодексі України про адміністративну відповідальність. Розділ 3 містить лекційне заняття з прикордонного слідознавства, де курсант теоретично опановує знання, щодо правильності фіксації сліду залишеного правопорушником. Після опанування теоретичних знань курсант переходить до практичного блоку – «II. Практичні завдання». У розділі 1 курсанти мають пройти тестування зі знання статей Кодексу України про адміністративні правопорушення, що входять до компетенції ДПСУ. На кожне питання пропонується чотири варіанти відповіді. Для курсантів-кінологів пропонується тест на 75 питань.

Оцінювання здійснюється за такими показниками правильних відповідей: 75-60 «відмінно»; 59-44 «добре»; 43-28 «задовільно»; нижче 27 «незадовільно». Для курсантів-моряків пропонується тест на 60 питань. Оцінювання здійснюється за такими показниками правильних відповідей: 60-48 «відмінно»; 47-35 «добре»; 34-22 «задовільно»; нижче 21 «незадовільно». У розділі 2 курсантам пропонується службові ситуації по правопорушеннях, що входять до компетенції ДПСУ. Усі вони відповідають повною мірою підвідомчим статтям. По кожній ситуації курсанти повинні кваліфікувати правопорушення, обравши один з чотирьох варіантів. Для курсантів-кінологів пропонується вирішити службові ситуації, надати правильні кваліфікації 30 правопорушенням. Оцінювання здійснюється за такими показниками правильних відповідей: 30-24 «відмінно»; 23-17 «добре»; 16-10 «задовільно»; нижче 9 «незадовільно».

Для курсантів-моряків пропонується вирішити службові ситуації, надати правильні кваліфікації 25 правопорушенням. Оцінювання здійснюється за такими показниками правильних відповідей: 25-20 «відмінно»; 19-14 «добре»; 13-8 «задовільно»; нижче 7 «незадовільно».

Під час констатувального етапу експерименту змогли впоратися із завданнями 28–29 % опитаних респондентів, а 9,8% не змогли отримати навіть задовільну оцінку. Після використання електронного тренажера з адміністративно-юрисдикційної діяльності під час викладання курсу «Правова підготовка» серед

курсантів ЕГ незадовільних оцінок отримано не було взагалі, а успішно впоралися із завданнями 43,75% (КНЦ) та 42,86% (НЦМО) курсантів.

Результати перевірки контрольних робіт і тестових завдань, передбачених підсумковим контролем, показали, що окрім знань, передбачених програмою підготовки військовослужбовців за контрактом, курсанти ЕГ продемонстрували краще володіння переліком умінь, пов'язаних з правовою сферою, ніж курсанти КГ.

Так, у результаті аналізу отриманих даних встановлено, що військовослужбовці за контрактом в ЕГ почали краще правильно застосовувати норми законодавства про адміністративні правопорушення (високий рівень умінь показали на початку експерименту 21,88% (КНЦ) та 19,05% (НЦМО) опитаних, низький рівень – 12,5% (КНЦ) та 14,29% (НЦМО), після формульованого етапу високий рівень умінь показали 34,38 % (КНЦ) та 33,33 (НЦМО), низький – 6,25% (КНЦ) та 4,76%(НЦМО).

Також суттєво покращилися уміння складати процесуальні документи у справах про адміністративні правопорушення, що посягають на встановлений порядок охорони державного кордону України. У різних навчальних групах ЕГ хороші уміння і навички продемонстрували від 34,38 до 43,75 % (КНЦ) та 33,33 до 42,86% (НЦМО) військовослужбовців, тоді як в КГ були ті, що допустили грубі помилки.

Аналіз результатів тестових завдань і практичних

робіт, які виконувалися військовослужбовцями за контрактом на етапі підсумкового контролю вказує також і на те, що у курсантів ЕГ і КГ покращилися уміння визначати підстави для притягнення до адміністративної відповідальності за правопорушення, передбачені ст. 202, ч. 2 ст. 203 КУпАП (неодержання іноземцями та особами без громадянства встановленого порядку реєстрації або порушення встановленого терміну перебування в Україні, виявлені в пунктах пропуску через державний кордон України). Разом з тим результати оцінювання показали що в курсантів ЕГ результати кращі, ніж у опитаних військовослужбовців за контрактом КГ у середньому на 11-16%.

Дещо кращими виявилися результати щодо умінь визначати підстави для складення протоколу про адміністративне правопорушення порушення іноземцями та особами без громадянства правил перебування в Україні. За цим пунктом впевнені уміння показали 46,88% (КНЦ) та 47,62 (НЦМО) курсантів ЕГ і 36,67% (КНЦ) та 36,84% (НЦМО) курсантів КГ.

Висновки. Таким чином, у статті запропоновано та розглянуто використання ІКТ, а саме спеціально розробленого електронного тренажера з адміністративно-юрисдикційної діяльності для використання, що має практичне значення під час викладання предмету «Правова підготовка». Перспективним для подальшого дослідження вбачаємо впровадження у навчальний процес подібних тренажерів, а також апробацію їх у підрозділах охорони державного кордону ДПСУ.

ЛІТЕРАТУРА

1. Автоматизированные обучающие системы профессиональной подготовки операторов летательных аппаратов / Л.С. Демин, Ю.Г. Жуковский, А.П. Семенихин и др. / Под ред. В.Е.Шукшунова. - М.: Машиностроение, 1986
2. Закон України «Про Державну прикордонну службу України» від 3 квітня 2003 року № 661-IV із змінами та доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/661-15#Text>
3. Каменева Т.Н. Электронные средства учебного назначения: классификация и дидактические особенности / Т.Н. Каменева // Комп'ютер у школі та сім'ї. – 2014. – №8. – С. 28–34.
4. Коваль Т.И. Подготовка преподавателей высшей школы: информационные технологии в педагогической деятельности: учебнометод. пособие / Т.И. Коваль, С.А. Сысоева, Л.В. Сущенко. – К.: Изд.центр КНЛУ, 2009. – 280 с.

REFERENCES

1. Automated training systems for professional training of aircraft operators / L.S. Demin, Yu.G. Zhukovsky, A.P. Semikhin et al. / Ed. V.E. Shukshunova. - M.: Mechanical Engineering, 1986
2. Law of Ukraine "On the State border guard of Ukraine" dated April 3, 2003 No. 661-IV due to changes and amendments. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/661-15#Text>
3. Kameneva T.N. Electronic tools for educational purposes: classification and didactic features / T.N. Kameneva // Computer at school and family. - 2014. - No. 8. - P. 28–34.
4. Koval T.I. Training of teachers of higher education: information technology in pedagogical activity: educational method. allowance / T.I. Koval, S.A. Sysoeva, L.V. Sushchenko. - K.: Publishing center KNLU, 2009. - 280 p.

Experience of using the electronic simulator for administrative and jurisdictional activities as a pedagogical tool for increasing the level of legal competence of the State Border Guard Service of Ukraine servicemen

I. V. Perehniak

Abstract. The article reviews the influence of ICT, namely the electronic simulator for administrative and jurisdictional activities on the formation of legal competence of the State Border Guard Service of Ukraine servicemen. The positive dynamics of its improvement is proved. The types of simulators, which used in training, are analyzed. The construction of the constructed electronic simulator and the principle of its operation are disclosed. The necessity of implementing of this pedagogical tool in the training process during the course "Legal training" in the Maritime Guard Training Center and the Cynological training center was substantiated.

Keywords: legal competence, electronic simulator, servicemen, ICT, training centers of the State Border Guard Service of Ukraine, maritime specialists, cynological specialists.